

Erőforrás-újraelosztás a bankszektorban

Három bank útja a külföldi leányvállalatoktól a haveri
tulajdonlásig az Orbán-rendszerben

Az előadás (tanulmány) vázlata

- Kis terminológiai „minek nevezzetek?”
- A 2010-es kiinduló állapot
- Esettanulmányok
  - MKB Bank, Budapest Bank, Takarékbank, Bankholding
- A haveri államkapitalizmus néhány jellemzője

*Az írás néhány néhány ponton támaszkodik az “Institutions as agents of systemic corruption and rent seeking” c. tanulmány egyik szektorális esettanulmányára. A conference paper társszerzője: Sallai Dorottya (London School of Economics), amelyet a szerzők 2020. november 6-án a World Interdisciplinary Network for Institutional Research “Four Fridays for Corruption” egyik online workshopjában adtak elő. Az online esemény honlapja itt található:
https://winir.org/?page=sponsorships&side=sponsored_events&sub=lul_2020*

Minek nevezzetek? Korrupció vagy valami más?

- „Amit korrupciónak neveznek, az gyakorlatilag a Fidesz legfőbb politikája” (Lánczi András, 2015)
- Korrupcióról beszélünk, vagy valami másról?
  - Korrupció: hatalommal /közbizalommal való visszaélés magánhaszonszerzés érdekében (Világbank, OECD, TI)
  - Változó korrupció mintázatok a világban: a tranzakció típusúak felől az intézményesült irányába (manipulált újraelosztás, legalizált visszaélések) (Rothstein, Acemoglu, Fukuyama)
  - „The social cost of corruption is not primarily the stolen assets but the distortion of allocation of resources” (Bo Rothstein, 2011: Quality of Government)
- Vagyonátcsoportosítás, erőforrás-újraosztás
  - Jogállami szakadás 2010-ben
  - Az állam foglyul ejtése (Hellman et al., 2000, Innes 2014, Stoyanov et al, 2017, TI, Martin, 2017)

A 2010-es kiinduló állapot (makro és bankszektor)

- „Fiskális alkoholizmus”, eladósodás (már a válság előtt is)
- Államcsőd-közeli helyzet (2008 és 2011)
- Orbán megkezdte a „háborút” a független intézmények és a külföldi tőke ellen
- Bankszektor
  - Európában legmagasabb különadó
  - 2005-ben a teljes mérlegfőösszeg 82 %-a külföldi kézben volt
  - Orbán 2012-ben: a bankszektor 50%-a hazai kézben legyen!
    - 2019-re: 41 %-os külföldi tulajdon
    - A hazai tulajdonúaknak csak töredéke volt állami kézben!

Tulajdonátcsoportosítás a bankszektorban

- Állami tulajdonba vétel (=államosítás?) után reprivatizáció
- MKB bank, Takarékbank és – részben – Budapest Bank
- Hármaskormányzati cél:
  - megszabadulni a külföldi tőkétől
  - átjatszani a tulajdont kormányközeli üzleti köröknek (oligarcháknak)
  - felépíteni az OTP Bank potenciális riválisát

MKB Bank

- Bayerische Landesbank: 2014-ben 55 millió euróért eladta a magyar kormánynak
  - Az év végére a magyar kormány 100 %-ba került
- 2016, reprivatizáció: Blue Robin és Metis (45-45%), két offshore háttérű befektetési alap
  - Végső tulajdonosok: kormányközeli szereplők (Balog Á., Szemerey, később Mészáros, Szíjj)

Az MKB Bank intézményi tulajdonosai 2019-ben

Intézményi tulajdonos	Tulajdoni hányad (százalék)	Végső tulajdonos
METIS Private Equity Fund	35	Mészáros Lőrinc
Blue Robin Investments S.C.A.	33	Szíjj László
RKOFIN	14	Mészáros Lőrinc volt felesége (Kelemen Beatrix)
EIRENE Private Equity Fund	10	Szíjj László

Forrás: MKB Bank, Mfor.hu, saját számítás

Takarékbank és takarékszövetkezetek

- 1989-ben alapították: a „vidék bankja”, a Takarékbank a takarékszövetkezetek ernyőbankja
- 2012: DZ Bank részedését (38%) az MFB vásárolta fel
- „Lex specialis” (2013)
  - tőkehiányra hivatkozva tőkeemelés, állami többség (Magyar Posta)
  - takarékszövetkezeti kényszerintegráció, tulajdonfosztás
  - „nemzetgazdasági jelentőségű” tranzakció (nincs versenyjogi eljárás)
- Reprivatizáció meghirdetése (2013)
  - Magyar Takarékszövetkezeti Zrt. (9 milliárdért kerül Spéder és köréhez)
    - Cinkelt pályázati kiírás
    - Nyilvánvaló összeférhetetlenség
    - Takarékszövetkezeti Szövetség és Bankszövetség: tiltakozás, alkotmányjogi panasz: hiába!
- Tulajdonváltás (2017): Spédertől Mészáros érdekkörébe kerül

Budapest Bank

- A Budapest Bankot 1995-ben privatizálták
  - fő tulajdonos: GE, kisebbségi tulajdonos: EBRD és ÁPV ZRt. Zrt. birtokolta.
  - GE: 2003-ban 99 százalékos, míg 2012-ben 100 százalékos tulajdonosává vált a banknak
- 2015: egy állami társaság, a Corvinus Nemzetközi Befektetési Zrt. 700 millió dollárért megvásárolja a bankot a GE-től.
  - MFB-hitel, állami garanciával
- Az állam 2015-ben vállalta hogy 3 éven belül eladja a bankot, az 2021 végén továbbra is állami tulajdonban van.
  - Nem biztos, hogy volt valódi eladási szándék...

A mesterterv (?): a „szuperbank” létrehozása

Három bank tulajdoncseréje a 2010-es években Magyarországon

	Az első privatizáció éve	Külföldi tulajdonos	Az állami felvásárlás éve	A reprivatizáció éve	A reprivatizációt lehetővé tevő eljárás / jogszabály	Végső tulajdonosok (2020)
MKB	1993	Bayerische Landesbank (német)	2014	2016	Zárt körű, meghívásos tender	Mészáros Lőrinc (és családja)
Budapest Bank	1994	General Electric (USA-beli)	2016	-	-	Állam
Takarékbank	1997 (38%-ban)	DZ Bank (német)	2013	2014-2016	“Lex specialis”, kormányhatározatok	Mészáros Lőrinc (és családja)

- A Bankholding Zrt tulajdonosai: Budapest Bank (Corvinus Nemzetközi Befektetési Zrt.): 30%, MKB Bank 32%, Takarékbank: 38%
- A fúzió a tervek szerint 2023-ra fejeződik be
- Mérlegfőösszegben, betétállományban és hitelállományban a második lesz a továbbra is piacvezető OTP Bank után
- A 3 kormányzati cél közül 2,5 teljesülni látszik

A banki tulajdontranszfer mint a vagyonátcsoportosítás iskolapéldája a haveri államkapitalizmusban

- Állam előbb „buyer of last resort” (Bod 2021), majd újramagánosít
  - Nem egyedi az ilyen séma: trafikok, kaszinó, föld
- A haveri államkapitalizmus manifesztálódásai
  - Favoritizmus (közbeszerzések, uniós pénzek a klientúrának)
  - Súlyos piaci manipuláció, piaczavarás, külföldi tulajdonosok elűzése: pl. médiaszektor, energetika, tankönyvkiadás, stb.

Table 3. Manifest forms of cronyism in Hungary

	Sectors /areas
Favoritism	The functioning of public procurement system
	Distribution of EU Funds
	Individual government decisions to support big companies across sectors
	National Bank of Hungary's foundations' support to loyalists
	Strategic partnership agreement as an unusual form of lobbying
Wealth transformation	Nationalization and then redistribution of licenses of tobacco retail
	Nationalization and then redistribution of casinos
	Distribution of lands
	Nationalization and then redistribution in banking sector: saving cooperatives, MKB Bank, Budapest Bank
Market manipulation	Media: advertising market distorted towards crony media companies
	Sport: tax exempts to those supporting sport in a non-transparent scheme
Displacement of foreign ownership	Banking: lowering the share of the foreign ownership though still in majority
	Media: only one big international player remained
	Energy: in majority Hungarian ownership
	Retail: in majority Hungarian ownership

Source: Martin, J. P. (2020): Resource Reallocation and Ambiguous Economic Performance in a Captured State - The Case of Hungary. In: Systems, Institutions, and Values in East and West: Engaging with János Kornai's Scholarship. [CEU Press](#), 2020 (Eds: D. Piroska, M. Rosta) pp. 173-201.

Orbánizmus és kádárizmus...

- (Késő)-kádárista reflexek visszaköszönnék az „orbánizmusban”
  - Bod (2021): „Does a ‘reform’ socialist legacy serve as an asset or a liability for democratic transformation? Considering some roots of ‘orbanism’”
  - Társadalmasított költségekből magánhasznok keletkeznek (vö. géemkázás)
  - Elmosódó határ: piac és állam, magán- és közérdek között (Sallai-Schnyder)
  - Az intézmények mint a rendszerszintű korrupció ágensei (lásd a banki példát)
  - Perverz társadalmi szerződés
- A felzárkózás szempontjából sikertelen elmúlt húsz év

Köszönöm a figyelmet!

jozsefpeter.martin@uni-corvinus.hu